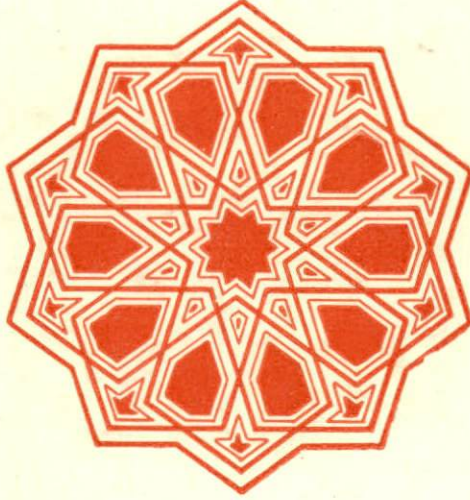

10

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
YILDA BİR ÇIKARILIR

1963

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ — 1963 Tel : 10 54 04

Yıl: 1963

Cilt: XI

İLÂHİYAT FAKÜLTESİ DERGİSİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ İLÂHİYAT FAKÜLTESİ TARAFINDAN
YILDA BİR ÇIKARILIR

1963

ANKARA ÜNİVERSİTESİ BASIMEVİ — 1963 Tel : 10 54 04

İ Ç İ N D E K İ L E R

	<u>Sayfa</u>
Albert GABRIEL (Çeviren: A. FIRTINALI)	: <i>Türkiye’de Türk Mimarisi</i> 1
Ord. Prof. Suut Kemal YETKİN	: <i>Türk Resim Sanatının Menşei Hakkında</i> .. 5
Doç. Dr. Abidin İTİL	: <i>Buddha Tanrısı Reddetmiyor mu?</i> 11
Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN	: <i>Die Modernisierung der Türkei und die Pioniere der Modernen Türkischen Denker</i> 17
Ord. Prof. Hilmi Ziya ÜLKEN	: <i>Türkiye’nin Modernleşmesi ve Bu Hareketin Öncüleri Olan Türk Düşünürleri</i> 27
Prof. Dr. Bedi Ziya EGEMEN	: <i>Ölüm Üzerine</i> 31
Prof. Dr. Mehmet TAPLAMACIOĞLU	: <i>Lâyiklik İlkesi ve Türkiye’deki Durum</i> 35
Doç. Dr. Cavit SUNAR	: <i>Dinin Temeli İlimdir</i> 55
Hıfzırrahman Raşid ÖYMEN	: <i>İslâmiyette Öğretim ve Eğitim Hareketleri</i> .. 61
Dr. İsmail CERRAHOĞLU	: <i>Kur’an-ı Kerim ve Hanıfler</i> 81
Dr. Talât KOÇYİĞİT	: <i>Kitap ve Sünnette Nesh Meselesi</i> 93
Prof. James ROBSON (Çeviren: Dr. Talât KOÇYİĞİT)	: <i>Hasen Hadislerin Çeşitleri</i> 109
İsmail ÜNAL	: <i>Kale Anahtarları</i> 119
Doç. Dr. Abidin İTİL	: <i>İndra-Dharma</i> 153
Prof. Dr. Mehmed TAPCAMACIOĞLU	: <i>Tanıtmalar</i> 171

TANITMALAR :

GLENN M. VERNON: SOCIOLOGY OF RELIGION (DİN SOSYOLOJİSİ)
1962, MC GRAW - HILL BOOK COMPANY, INC. SAYFA 400

Emile Durkheim, Bronislaw Malinowski, Max Weber ve Ernst Troeltsch gibi ünlü bilimlerin Din Sosyolojisine altın devrini yaşatmışlardı. Son yıllarda bu parlak geleneklerin bir taraftan Bonn Üniversitesi Prof. Gústav Mensching öte yandan Chicago Üniversitesinin Dinler Bilimi Profesörü Joachim Wachm tarafından devam ettirildiği görülmüştü. 1960 yılından bu yana bu konuda bir hareketsizlik göze çarpmakta idi. Bu durgunluğu Avrupada Dinler Sosyolojisi Arşivi (Archives de la Sociologie des Religions) adlı derginin ağır başlı yayınları Atlantik'in öte kıyısında Brigham Young üniversitesi yayınlarından olan Glenn'in bu son din sosyolojisi gidermiş bulunmaktadır.

Eser yazarın mütevazı ifadesine göre din sosyolojisine bir giriş niteliğindedir. Sosyolojik teori ve kavramları dinin bazı yönlerine uygulamaktadır.

Kitab, toplumsal bir varlık olarak dinî davranışlarda bulunan insan üzerinde durmaktadır. Dinî davranışlarla ilgili toplumsal şartlara önem verilmiştir. Yazar bu kitapta değer yargılarından veya Tanrı hakkındaki dinî mes'elelerden daha çok insanın insanla olan münasebetlerinin dinî boyutlarını araştırmakla ilgilenmiştir. Metinler arasında sayısı hızla artan toplumsal araştırmaların kıvamlı sosyolojik teoriler çerçevesinde yerini aldığı görülmektedir.

Prof. Glenn kitapta çerçeveler içinde orta ekler yapmıştır. Bunlar ilgili konular hakkında geniş tartışmaları aksettirmekte ve aydınlatıcı notlar olarak metindeki malzemeyi kuvvetlendirmeye yaramaktadır.

Kitabın bir kesimi Amerika Birleşik Devletlerindeki dinî özelliklere ayrılmıştır. Kısacası, bu eser, dinin tabiat üstü (Supernatural) yönlerine karşı tabii yönlerini araştırma amacı güden ve gün geçtikçe önemi artan Din Sosyolojisi edebiyatının değerli bir parçasıdır.

ESERDE ELE ALINAN BAŞLICA KONULAR :

Eser 400 sayfa olup bir kısa önsözden sonra üç bölümü ihtiva eder. *Birinci bölümde*, Bir sosyologun dini nasıl ele aldığı konusu ile din, kültür ve sembolik nitelikteki karşılıklı etkiler incelenmiştir. *İkinci bölüm* sırasıyla, *Dinin Sosyolojik Tanımı, Din ve Sihir, Din ve Toplumsal Düzen, Din ve Fert, Dinin Sosyolojik Tanımı, Din ve Kuwvetli Düzensizlikler, Dinî Grupların Teşkilâtı, Dinî Önderlik, Uzmanlaşma, Sosyo-kültürel Bağlaşma ve Birleşik Amerikada Din* konularına dokunulmuştur. *Üçüncü Bölüm*, bu bölüm dinin sosyolojik özelliklerini aksettirir. Bu bölüm din ve diğer kurumları inceler. Burada belli başlı olarak şu konular ele alınmıştır: *Din ve Hükümet, Din ve Eğitim, Din ve İktisadî Faktörler, Din ve Evlenme, Din ve Tabakalaşma.*

F. BOULARD: AN INTRODUCTION TO RELIGIOUS SOCIOLOGY

İNGİLİZCEYE ÇEVİREN: M.J.JACKSON

1960, DARTON, LOGMAN AND TODD. SAYFA 166

Fransada Din Sosyolojisi Gabriel Le Bras'ın çalışmalarıyla Almanyada gelişen felsef ve teolojik temellere dayanan anlayış sosyolojisinden daha belirgin bir vasıfıyıcı (descriptif) sosyoloji manzarası göstermiştir. Fransadaki Parvas teşkilâtının dinî gelişmedeki rolü çok büyüktür.

Gabriel Le Bras tarafından bu yolda yapılan çalışmalar Fransa ve Fransa dışında bir çoklarınca izlenmiştir. İşte Fransızcadan çevrilmiş olan bu eser bu çığırın İngiliz adalarına da sırayet ettiğinin bir delilidir.

Eser, mütercimi olan M.J.Jackson'un yazısıyla başlar. Önsözü Gabriel Le Bras yazmıştır. Eserin *Birinci Bölümü* Fransadaki kılavuz veya öncü çalışmalar ve bu arada Fransız köylerinde dinî uygulama ile ilgili haritalar, coğrafi araştırmaların bugünkü durumu, tarihî araştırmaların bugünkü durumu, toplumsal ortam ve kollektif zihniyet, siyasi ve dinî sosyoloji, büyük şehirlerde dinî ameller, kilisenin çalışması ve sosyoloji ile tabii gruplar incelenmektedir. *İkinci bölümde*, Metot hakkındaki bazı öğütler serdedilmekte ve bu arada da dinî pratik, dinî hayatîyetin diğer alâmet ve işaretleri, yorum teşebbüsleri, teknik ve söz konusu edilmektedir.

Kitap bir çok diyagram, harita, cetvel ve grafiklerle süslenmiş ve din sosyolojisi gibi anlaşılması çok güç bir konuyu çok pratik yönleriyle ele almıştır.

W. C. SMITH: L' İSLAM DANS LE MONDE MODERNE (MODERN DÜNYADA İSLÂM)

ÇEVİREN: A. GUİMBRETIÈRE

1962. PAYOT, PARİS

Eserin yazarı olan W.C. Smith, Montreal Mc Gill üniversitesinde mukayeseli din profesörü ve İslam Enstitüsü direktörüdür. Bu eserden önce *Hindistanda Modern İslâm* (Modern Islam in India) adlı bir eser yayınlanmıştı. On yıl süren dikkatli çalışmaları, İslam âlemiyle devamlı temasları sonucu bu eseri kaleme almış bulunmaktadır. Profesör ön sözünde de itiraf ettiği üzere bu eseri büyük ölçüde bir anlayış havası içinde hazırlamış bulunmaktadır. Yazarın kendi tabiriyle bu medeniyet devrinde tecerrüt ölüm sayıldığından bir kültür âleminin diğer çevrelerdeki değer ve kanaatları bilmemesini doğru bulmamaktadır.

Eser son zamanlarda gerek Mukayeseli Dinler etüdünde ve gerek Din Sosyolojisinde metot olarak revaçta bulunan Anlayış (Das Verstehen) metodunu izlemekte ve çeşitli inanç sistemlerinin bütün değerlerini muhafaza ederek aksettirmeye çalışmaktadır. Bilindiği üzere bu metot, konunun en büyük üstadlarından olan Max Weber, Ernst Troeltsch ve Joachim Wach tarafından büyük bir titizlikle savunulmuştur. Bu yönden eseri herhangi bir müslüman yadırgamadan, dinî ve millî duygularında yara almadan okuyabilir.

Eser 387 sayfadır. Çevirenin baş sözü ve yazarın önsözünden sonra biri Giriş, ötekisi Sonuç olmak üzere 8 bölüm vardır. Bu bölümler (Fasılalar) sırasıyla şunlardır: Birinci Bölüm, Giriş niteliğinde olup *İslâm ve Tarih* başlığını taşır. İkinci bölüm, *Yeni Tarihte İslâm* dır. Üçüncü bölüm, Araplardan ve İslâm'daki buhrandan bahseder. Dördüncü bölüm, Türkiye'ye ve İslâm'daki reform hareketine ayrılmıştır. Beşinci bölüm Pakistana ve İslâm Devletinin tahliline tahsis edilmiştir. Altıncı bölüm Hindistan ve İslâmın içinde bulunduğu güçlükleri tahlil eder. Yedinci bölüm, başka ülkelerden bahseder; sekizinci ve sonuncu bölüm ise yazarın bu konuda vardığı sonuçları ele alır. Eser her türlü itina ve titizlikle ve yazarın da söylediği gibi, İslâm âleminin belli başlı simalarıyla temas ve istişare ve işbirliği yapılarak yazılmıştır.

ARCHIVES DE SÖCIOLOGIE DES RELIGIONS (DİNLER SOSYOLOJİSİ ARŞİVİ)

(CENTRE NATIONAL DE LA RECHERCHE SCIENTIFIQUE) P. P. 212

Numero 12

Son Yılların en ciddi yayın yapan dergilerinden biri de Fransada Gadriel le Bras'ın başkanlığında çıkan *Dinler Sosyolojisi Arşividir*. Din sosyolojisinde öteden beri iki görüş yer almaktadır. Bir kısım bilginler bu bilimi dinin sosyolojik bir etüdü olarak ele alırlar Diğer

bir zümre din sosyolojisini mukayeseli dinler biliminin bir dalı sayarak işe başlarlar. Henüz bu iki görüşten birisi sahneyi terk etmiş değildir Ancak tek taraflı pozitivist görüşü bir kenara bırakıp gerçek anlamda etütlerin lüzumuna inanan bir zümre bu dergi etrafında toplanarak ciddi yayınlara başlamış bulunmaktadır. Çok genç bir bilim olan din sosyolojisini çok dikenli bir alanda selâmete ulaştıracak olan bu patikadan ilerlemek en doğru ve en hayırlı bir harekettir.

1956 yılından beri yayınlanan dergi senede iki nüsha olarak çıkmaktadır. Elimize varan son sayısı 12 dir. Son sayıda makale olarak Henri Desroch'ın *Din Gelişmesi*, C. Y. Glocock'ın *Amerika Birleşik Devletlerinde bir Dinî Uyanış varmıdır?* adlı ya zılarından sonra Oxford'da Dinler Sosyolojisi Milletler arası Kollokyomunda incelenen konular yer almaktadır. Çeşitli memleketlerde üniversite öğrencilerinin dinî tutumları hakkında bir araştırma, derginin üçüncü bölümünü işgal eder. Derginin sonunda bibliyografyaya ait bilgiler verilmektedir. Bu dergi Din sosyolojisi grubu tarafından meslekî ihtiyaçları karşılamak üzere çıkarıldığı halde Teoloji, Dinler Bilimi ve Din felsefesi ile ilgilenenlerin de yararlanacağı değerli yayınlardan biridir.